

Onnistuvat opit -hankkeessa osallisuutta kannattaa tarkastella mahdollisuutena ja kykynä vaikuttaa päätöksentekoon itselle merkityksellisissä asioissa, ymmärryksenä itsestä osana yhteisöjä ja yhteiskuntaa ja tietona ja ymmärryksenä omaa itseä koskevista velvollisuuksista ja oikeuksista. Osallisuuden vastakohta on välinpitämättömyys, apaattinen vieraantuneisuus, syrjäytyneisyys. On tosin syytä muistuttaa, että suurin osa työpajanuorista ei itse koe itseään syrjäytyneiksi (Pietikäinen 2005), joskaan he eivät välttämättä täytä osallisuudenkaan kaikkia kriteereitä, asiaa ulkopuolelta tarkasteltuna.

Osallinen ihminen on tavoitteellinen ja sosiaalinen toimija, joka ymmärtää seuraussuhteita ja kokonaisuuksia. Tämä tarkoittaa sitä, että osallinen ihminen kuuluu johonkin yhteisöön tai joihinkin yhteisöihin, ymmärtää ne osiksi laajempia yhteisöjä ja ymmärtää omien tekojensa merkityksen tässä kokonaisuudessa. Osallinen voi olla vain, jos kokee, että millään on mitään merkitystä.

Osallisuudella ei ole merkitystä, jollei toimija itse koe itseään osalliseksi. Se, millaisiksi mahdollisuudet ja kyvyt vaikuttaa itselle merkityksellisiin asioihin ja omien tekojen merkitys itseä laajemmissa yhteyksissä koetaan, voidaan ymmärtää osallisuuden tunteena. Onnistuvat opit -hankkeessa pyritään keräämään tietoa siitä, miten osallisuus näyttäytyy työpajoilla ja miten työpajanuoret itse käsittävät ja käsitteellistävät osallisuutensa.

Osallisuutta luonnehtivat ensisijaisesti tekojen motiivit. Osallinen ihminen ymmärtää, että yksilöllisillä valinnoilla on merkitystä ja että jokainen yksilö on vastuussa teoistaan. Osallinen ihminen ymmärtää ainakin periaatteessa, miksi roskat kannattaa mieluummin kierrättää kuin heittää kadulle. Se, missä määrin hän elää tämän periaatteellisen ymmärryksensä mukaisesti, on kokonaan toinen juttu.

Onnistuvat opit -hankkeessa työpajat tukevat nuorten osallisuutta, jos ne lisäävät nuorten ymmärrystä työllisyyden ja koulutuksen merkityksestä ja siitä, että työpajatoiminta tukee näiden tavoitteiden toteutumista. Työpajat lisäävät nuorten kykyä ja halua toimia elämässään tavoitteellisesti myös työpajakakon jälkeen, koska heidän käsityksensä omasta tulevaisuudestaan on selkeytynyt ja parantunut. Työpajoilla on siis tärkeä panos syrjäytymisvaarassa olevien nuorten osallistamisessa yhteiskunnan jäseniksi, työmarkkinatoimijoiksi ja oman elämänsä subjekteiksi.

Michael Perukangas, valtakunnallinen työpajakoordinaattori